

Existují takové teorie, že divadlo je v úpadku, protože ubírá prvenství herci a zakrývá jeho divadelní nositelství výtvarníkem a režisérem, že je nutno divadlo oživit cirkusovou atrakcí, že je nutno odstranit barokní přeplněnost scény a že proto ze všech těchto uměleckých příčin je velice výhodno zavádět na scénu holou a jen účelovou konstrukci — ale co jsou tyto „šedé“ teorie proti „zelení“ páně Vodákova kritického rozumu. Neboť vezmeme-li tuto věc reálně do ruky, právě tak jak to pan Vodák v Českém slově udělal, nahmatáme s ním, že konstruktivní scéna vznikla právě v Rusku v době válkou a ovšem bolševickou revolucí zaviněného velkého nedostatku plátna, že proto na zastření tohoto nedostatku plátna nikde nepoužívá a omezuje se jen na dřevěné a železné tyče, rámy a žebříky, tedy náhražku staré scény. A z toho zase dále plyne samozřejmý důsledek, že tento specifický ruský zjev není potřebí zavádět na scénách českých, když je přece u nás plátna dost. — Podaří-li se mi někdy osvojit tuto kritickou metodu, která tak roztomilým způsobem uvádí v přímou souvislost divadelní experiment s produkcí textilních fabrik, nezapomenu jistě svou první exkurzi v tomto stylu zasvětit hlubokému a přísnému poznání, jaká asi nehoda v páně Vodákově mládí je předpokladem jeho dnešních kritik.

(Q 1, č. 1, únor 1926)

Představme si, jak by asi vypadalo svérázové vyšívání, vetkané nějakým způsobem do elegantní, jednoduché automobilové karosérie.

A podobným pohádkově hrozným a monstrózním zjevem se stává oficiální divadlo jinde i u nás. Nepatří do našeho života, je nám cizí a nepravdivé, je náročné a přece bezvýrazné, spokojujíc se s tím, že dává buržoazii vhodnou záminku k večerním schůzkám. Místo před živým divadlem stojíme před chladnými muzeálními preparáty.

Nepřestáváme-li přesto věřit v divadlo, je to zásluhou rozkošných lidových divadel, podívaných a zábavních podniků: cirkus a Eden, varieté a pouťová divadélka, rozechvívající elipsy a oblouky toboganů a houpaček. I beznáročná divadelní zábavnost revue nám připomíná, že divadlo není sterilním „uměním“. Proletářské divadlo, určené k zábavě, ke vzrušení, k dojetí, dávno již opustilo všechny „kapličky“, kde boj o osobnosti a formule zastavoval a rušil veselý a bezprostřední proud ostré, živé dojmavosti pravého divadla. Umění oficiálních divadel je placeno vládnoucími třídami, jejichž členové však nestačí na vytvoření kolektivní mentality, která by vytvořila a unesla toto divadlo. Buržoazie nemá dnes tolik sil, aby vytvořila divadelní ovzduší, bez něhož divadla není.

Obracíme se k divadelnímu smyslu proletariátu, k divadelním očím a srdcím dělníků, studentů, všech, kteří jako úderná třída mají